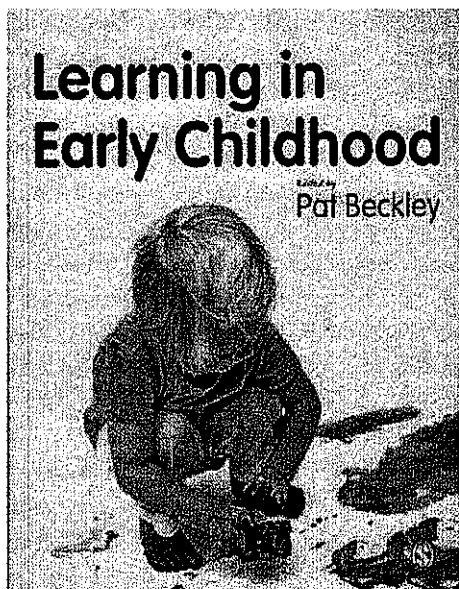

Prikazi i osvrti

Beckley Pat, *Learning in Early Childhood*

London: SAGE Publication, 2012., 245 str.

Izdavačka kuća SAGE Publications 2012. godine objavila je knjigu *Učenje u ranom djetinjstvu (Learning in Early Childhood)*. Urednica knjige i autorica više poglavlja jest Pat Beckley uz još deset autora. Knjiga je napisana na engleskom jeziku i sadrži 245 stranica. *Učenje u ranom djetinjstvu* rasprava je stručnjaka iz različitih područja, znanstvenika, psihologa, učitelja o značaju ranog odgoja. U knjizi se razmatra holistički pristup koji ima ključnu, štoviše, presudnu ulogu u učenju i odgoju djece te njihovoj dobrobiti u ranom djetinjstvu. Knjiga je podijeljena u četiri dijela izvorno nazvana: *How Young Children Learn, Supporting Young Childrens Learning, Organising the Learning Environment,*

Issues in Practice, a svaki dio sadrži četiri poglavlja čiji su autori stručnjaci iz različitih područja.

Autorica prvog dijela knjige, Pat Beckley, bavi se učenjem djece. U prvome poglavlju „Povijesne perspektive“ (*Historical Perspectives*) razmatra povijesne značajke, promjene i razvoj obrazovanja u Engleskoj. Prva zemlja koja je doživjela industrijsku revoluciju bila je upravo Engleska, što se odrazilo na funkciju i strukturu obitelji. Broj zaposlenih majka kontinuirano je rastao, što je uvjetovalo promišljanje i usklađivanje politike i prakse. Porast broja četvorogodišnje djece u školama i zaposlenih majka promijenio je pogled na skrb o djeci rane dobi, a njihovo ranije uključivanje u obrazovni sustav postajao je značajan čimbenik uspješnog školovanja i pripreme za budući život. U daljnjem tekstu autorica se osvrće na promjene i izazove ranog odgoja u suvremenom svijetu. U tom kontekstu navodi preporuke međunarodnih organizacija, UN-a, OECD-a, Europske komisije.

Drugo poglavlje „Teorije učenja“ (*Theories of Learning*) objedinjuje raspravu o tomu što podrazumijeva rani odgoj. Brojni su izazovi u tom smislu; za odgojitelje koji u procesu učenja iz uloge poučavatelja postaju facilitatori; kreiranje okruženja za učenje; prostora za dječje istraživanje i interdisciplinarnog pristupa u cilju unaprjeđenja holističkog pristupa.

Navedene elemente potkrjepljuje brojnim teorijskim pristupima o učenju i razvoju (J. J. Rousseaua, J. Locke, J. H. Pestalozzia, S. Freuda, J. Deweya, J. Piageta, L. Vigotskog, E. Ericsona, J. Brunera, J. Bolwbyja, L. Kohlberga) i istraživanjima koja idu u prilog holističkom pristupu. Autorica zaključuje kako prepoznavanje dječjeg razvoja u nizu teorijskih perspektiva pridonosi boljem razumijevanju teorije i prakse.

O značaju roditelja/skrbnika kao primarnih čimbenika u socijalizaciji, prenošenju kulturnih vrijednosti i običaja govori se u trećem poglavlju „Partnerstvo s roditeljima/skrbnicima“ (*Partnership with Parents/Carers*). Kroz više podnaslova autorica pojašnjava različite pristupe i postupke koje u praksi treba ostvariti kako bi se uspostavili partnerski odnosi s roditeljima.

Četvrto poglavlje „Pedagogija u praksi“ (*Pedagogy in practice*) razmatra značaj ključnih osoba u promicanju pedagoškog mišljenja poput F. Froebela, M. Montessori, R. Steinerja, sestara McMillan, te izazova i utjecaja koji su, na polju filozofije učenja i poučavanja djece, ostavili na današnje vrijeme. U ovom poglavlju istražuju se neki pristupi učenju u ranom djetinjstvu nastali u Engleskoj i Norveškoj, te navode komentari praktičara vezani uz izazove implementacije. Kao izazov praksi ranog odgoja autorica ističe uvođenje zakonskog okvira Early Years Foundation Stage (EYFS) koji postavlja standarde svim „pružateljima usluga“ ranog odgoja koje moraju ispuniti da bi osigurali zdravo, sigurno

i poticajno okruženje za učenje i razvoj. EYFS podupiru četiri ključna načela; jedinstveno djetete, poticajno okruženje, pozitivni odnosi, te učenje i razvoj. Analizirajući dokumente, autorica promišlja o pitanjima vezanim uz osnovne odrednice učenja u ranim godinama s osvrtom na skandinavski pristup.

U drugom dijelu knjige naslovljenom *Supporting Young Childrens Learning* razmatraju se aspekti koji podupiru holistički pristup učenju i razvoju djece, motivacija djece, samopoštovanje, inkluzija, „obrazovanje djeteta u cjelosti“, te različitosti i promicanje vještine razmišljanja kod djece.

U petom poglavlju „Motivacija i samopoštovanje“ (*Motivation and Self-esteem*), kako naslov najavljuje, Pat Beckley objašnjava ulogu i značaj dječje motivacije i samopoštovanja u cilju promicanja svijesti o nizu komunikacijskih strategija nužnih za uspješnu interakciju i uspostavu dijaloga među djecom i odraslima. Uz to daje prijedloge i ideje za jačanje upornosti, podupiranje samostalnog učenja i vrjednovanje dječjeg postignuća.

Sue Lambert, voditeljica odjela za poslijediplomsko obrazovanje na sveučilištu Bishop Grosseteste University College, u šestom poglavlju „Inkluzija i obrazovanje djeteta u cjelini“ (*Inclusion and „Educating“ a Whole Child*) razmatra pitanja i izazove promicanja inkluzije u ranom odgoju upućujući na holistički pristup. Poglavlje započinje raspravom o načinu promicanja inkluzivnog okruženja i etosa osjetljivih skupina. Ističe kako djeca uče

vrijednosti od osoba iz okruženja, pa je bitno osigurati inkluzivno društvo koje će im omogućiti da nauče poštivati druge i uvažavati njihovo mišljenje. To podupire njihov moralni razvoj i pogled na socijalnu pravdu i jednakost. Holistički pristup podržava razvoj svakog pojedinca, ističe značaj suradnje škole, obitelji, skrbnika i zajednice jer kvalitetna suradnja s obitelji ključni je čimbenik dječjeg postignuća i uživanja u učenju. Inkluzija podrazumijeva puno više od uključivanja učenika u njihov akademski napredak i dostizanje cilja, oni se osjećaju „uključenima“ kada se uvažava njihovo mišljenje. Od čitatelja se na kraju traži da razmotre osobne vrijednosti i praksu, te utvrde načine na koji bi se mogla unaprijediti praksa.

Urednica sedmog poglavlja „Različitost u ranim godinama“ (*Diversity in the Early Years*) jest Helen Hendry, specijalist ranog odgoja iz područja komunikacije, jezika i pismenosti, inkluzije, socijalnih i emocionalnih aspekata učenja i viši predavač na Bishop Grosseteste University College. Autorica smatra kako odgojitelji i učitelji trebaju biti upućeni u kulturu, jezik, socijalni i obiteljski kontekst iz kojeg dijete dolazi, te postupati u skladu s individualnim okolnostima. Posebno je važno podržavati sve učenike i intervenirati pažljivim odabirom inkluzivne politike i prakse.

„Vještine razmišljanja“ (*Thinking skills*) naziv je osmog poglavlja u kojemu autorica Sharon Marsden, učiteljica u školi Waddingham Primary School, daje pregled saznanja akcijskog istraživanja, kao primjera dobre prakse, koje je

provela u svojoj školi. Ovo poglavlje pokazuje kako se učenje djece može povećati i proširiti uz pomoć vještina razmišljanja, bilo da ih se poučava kroz samostalne ili multidisciplinarne aktivnosti. Što podrazumijevaju vještine mišljenja, autorica prikazuje na primjeru Nacionalnog kurikulumu Engleske i Walesa koji upućuje na šest ključnih vještina i pet vještina mišljenja koje su razjašnjene i preimenovane kao ključni aspekti, a odnose se na specifične misaone sposobnosti: informiranje, razmišljanje, propitivanje, kreativno mišljenje i vrjednovanje. Sve to potvrđuju Wallaceova istraživanja inteligencije publicirana u TASC-u (*Thinking Actively in a Social Context*). Ovo poglavlje također potvrđuje kako razvijanje vještina razmišljanja omogućava više kreativnosti unutar nastave i predstavlja odmak od pretjeranog isticanja znanja kao takvog. Sharon Marsden ukazuje kako upotreba vještina razmišljanja u radu s djecom omogućuje uravnoteženiji pristup, koji se radije oslanja na „znati kako nego znati što“. Takav pristup učenju stvara snažan entuzijazam i motivaciju, omogućava razvoj kreativnosti i individualnosti, te rađa kod djece želju za stjecanjem dodatnog znanja i aktivnog sudjelovanja u vlastitu razvoju.

Treći dio knjige odnosi se na organizaciju okoline za učenje u cilju promicanja holističkog pristupa. U prvim dvama poglavljima ugledne autorice raspravljaju o pristupima igri odnosno okruženju koje to omogućava. Lindy Nahmad-Williams, savjetnica za rani odgoj, u devetom poglavlju

„Pristupi igri“ (*Approaches to Play*) podsjeća na značaj koji igra ima u učenju i razvoju djece. To su odavno prepoznali Rousseau i Froebel koji su vjerovali kako je igra najčistiji, najuzvišeniji i najprirodniji oblik učenja. Umjesto analiziranja pojma igre autorica je smatrala korisnijim razmotriti njezinu prirodu, definirati svojstva i bit, te referirati dobrobit koju ona ostavlja na područjima emocionalnog, ko-gnitivnog, tjelesnog, kulturnog i socijalnoga razvoja djeteta. Autorica se također osvrće na ulogu odraslih u igri; kao partnera, modela, slušatelja i respondera, posrednika, promatrača, ali i procjenitelja, opskrbljivača i kreatora poticajnog okruženja.

Deseto poglavlje „Poticajno okruženje“ (*Enabling Environments*) uredila je Jane Johnston, u kojem govori o tome što podrazumijeva poticajno okruženje, koje mogućnosti pruža, kako ga postići kroz primjereno planiranje i uređenje, u cilju omogućavanja kooperacije, napretka i razvoja djece. Poticajno okruženje jedno je od područja EYFS-a (*Early Years Foundation Stage*) od ključnog značaja za učenje u svim područjima razvoja jer potiče individualnost, olakšava tranziciju i osigurava kontinuitet u razvoju, pa autorica nadalje kroz tekst detaljno analizira značajke unutarnjeg i vanjskog poticajnog okruženja.

U pisanju jedanaestog poglavlja „Stilovi učenja i poučavanja“ (*Learning and Teaching Styles*), autorica Alison Jakins, viši predavač primarnog obrazovanja na fakultetu Bishop Grosseteste University College, oslanja se na

svoje dugogodišnje iskustvo u radu vezano uz učinkovite stilove učenja i poučavanja. Kako bi se djeca aktivno uključila u učenje, nužno je razvijati potrebne vještine. Učenje i poučavanje izazov je, ali i nagrada za učitelje i učenike. U tekstu autorica ističe kako različiti stilovi poučavanja i učenja razvijaju različite vještine kod učenika, povezujući to s različitim teorijama, modelima i pristupima. Bitan čimbenik koji određuje poučavanje i učenje jest spol učenika, jer djevojčice i dječaci različito percipiraju svoja postignuća i neuspjeh, a to se u cjelini odražava na njihovo učenje. Ipak, autorica upozorava kako treba paziti da se samo na temelju statističkih pokazatelja ne stvore spolni stereotipi, ali i imati na umu kako uz individualne čimbenike brojni drugi čimbenici utječu na dječju sposobnost učenja. Alison Jakins ističe kako okruženje ima znatan utjecaj na učenje i poučavanje jer djeca uče iz konteksta u kome se nalaze i usklađuju svoje ponašanje s društvenim pravilima kako bi ostvarila uspješne interakcije.

Dvanaestim poglavljem naslova „Vođenje i upravljanje u ranom odgoju“ (*Leadership and Management in Early Years Settings*) završava treći dio knjige u kojemu autorica Pat Beckley razmatra stilove rukovođenja i upravljanja u ranom odgoju. Naime, njime se također omogućava holistički pristup i učinkovito provodi zajednička vizija. Vođenje i upravljanje u ranom odgoju pretpostavlja određene karakteristike i kvalitete koje voditelj treba imati. Učinkovite komunikacijske vještine nužne su u izbjegavanju nesporazuma

između članova tima, a uspješan vođa pridonosi tome da se svaki pojedinac osjeća vrijednim dijelom tima. Posebnu pozornost treba posvetiti razvoju osobnih kvaliteta, razvijanju svijesti o sebi, vlastitim snagama i slabostima. Ključne uloge rukovoditelja pretpostavljaju i razvijenu emocionalnu inteligenciju, sposobnost prepoznavanja vlastitih i osjećaja drugih ljudi, upravljanje emocijama, motiviranje i sebe i drugih. Autorica navodi šest stilova rukovođenja, odgovornost koju vođa ima, nužnost poznavanja i razumijevanja prakse ranog odgoja, kreiranja pozitivnog okruženja, kvalitetnog učenja i poučavanja, dinamičnog i motivirajućeg okruženja, upravljanja okruženjem do promišljanja prakse.

U prethodnim dijelovima knjige raspravljalo se o pedagogiji i filozofiji ranog odgoja kao i mogućnostima implementacije. U ovom se dijelu istražuju aspekti i pitanja suvremene prakse, značaj socijalnog konteksta, multiagencijske suradnje i implikacije u praksi spoznaja o dječjem razvoju.

Trinaesto poglavlje „Angažiranje djece“ (*Engaging Early Learners*), napisala je Becky Glenton koja identificira brojne izazove s kojima se suočila u promicanju holističkog pristupa u ranom odgoju. Ona opisuje praktične aktivnosti i načine rada koji su se pokazali uspješnima u implementaciji holističkog pristupa. Također ispituje odgovarajuće postupke u planiranju koji omogućavaju da se dječji interesi i ideje iskoriste kao poticaj za relevantne teme i „alat“ za potporu istraživanju njihovih ideja.

U četrnaestom poglavlju „Socijalni kontekst“ (*The Social Context*) Pat Beckley identificira važne aspekte socijalnog konteksta učenja i razvoja. Korištenje cijelog okruženja, unutarnjeg i vanjskog, značajno je za cjelokupni kontekst u kome se odvija interakcija između djece i odraslih. Promicanje holističkog pristupa podrazumijeva razvijenu svijest o dječjim potrebama, onim temeljnim i onima koje odražavaju akademski napredak, za što je važno „izgraditi“ prikladno i sigurno okruženje. Djeca ispituju, istražuju, stvaraju svoje vlastito mišljenje i spoznaju svijet koji ih okružuje i uočavajući prirodne zakonitosti, uče o životu. To im omogućava stjecanje novih iskustava i lakši prelazak u školu.

Autorica petnaestog poglavlja „Višeagencijski rad“ (*Multy-agency Working*) edukacijska je psihologinja Anita Soni, koja ima iskustvo u radu multi-agencijskih timova. Multi-agencijski rad potpada pod „krovni“ termin „integrirani rad“ koji je CWDC (Childrens Workforce Development Council) definira ovako: „kada svi podržavaju djecu i mlade rade, zajednički uspješno stavljaju dijete u središte, zadovoljavaju njihove potrebe i unaprijeduju njihove živote“. U ovom poglavlju autorica daje obrazloženje multiagencijskog rada i njegova povijesnog razvoja, te ga stavlja u kontekst holističkog pristupa u ranom odgoju.

U posljednjem, šesnaestom poglavlju „Napredno razmišljanje i napredna praksa“ (*Forward Thinking and Forward practice*) psihoterapeutkinja Liz Creed promiče svijest o pitanjima

vezanim uz različite aspekte prakse kojima se podržavaju dječje socijalne, emocionalne i bihevioralne potrebe s holističkog stajališta, uključujući dječje mentalno zdravlje. Ljudski je razvoj sam po sebi složen, ističe autorica, analizirajući naturalistički i bihevioristički pristup.

Utjecaj okoline na dječji razvoj pojašnjava Broffenbrennerovom teorijom po kojoj na dječji razvoj utječu brojni sustavi iz neposrednog i daljeg okruženja, brojne druge razvojne teorije u djetinjstvu, dok socijalne interakcije i dječji razvoj eksplicira kroz socijalne

teorije učenja, obiteljske i vršnjačke odnose te deprivacijske učinke.

Knjiga *Učenje u ranom djetinjstvu (Learning in Early Childhood)* pisana je jednostavnim stilom, zbog čega je prikladana za studente, pripravnike, praktičare, sveučilišne nastavnike i one koji započinju svoj znanstvenoistraživački rad. Suradnici su stručnjaci u svom području, koji, svaki iz svoje profesionalne vizure i svojim stajalištima, zajednički doprinose i obogaćuju naše shvaćanje istraživanjem ključnih problema vezanih uz holistički pogled na dijete i odgoj.

*Violeta Valjan Vukić, asistentica
Sveučilište u Zadru*